



## LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Nepriklausomai biudžeto kontrolės institucijai 2021-09-12 Nr. (5.41Mr)-6K-2205430  
(Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei)

### DĖL IŠSKIRTINIŲ APLINKYBIŲ ATŠAUKIMO IR INICIJAVIMO

2020 metų kovo mėnesį Lietuvos Respublikos finansų ministerija inicijavo išskirtinių aplinkybių nustatymą dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) (toliau – COVID-19) sukeltos pandemijos Lietuvoje valdymo ir padarinių švelninimo priemonių didelio neigiamo poveikio valdžios sektoriaus finansams. Biudžeto politikos kontrolės institucija (toliau – Kontrolės institucija), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo (toliau – Konstitucinis įstatymas) 7 straipsnio 2 dalimi, 2020 m. kovo 26 d. išvadoje Nr. BPE-1 nurodė, kad Lietuvos Respublikoje susidariusi padėtis atitinka išskirtinių aplinkybių sąvoką.

Pagal Konstitucinį įstatymą išskirtinės aplinkybės apibrėžiamos kaip nepaprastas įvykis, kurio valstybės valdžios institucijos negali kontroliuoti ir kuris daro didelį poveikį valdžios sektoriaus finansinei būklei, arba didelis ekonomikos nuosmukis, kaip nustatyta 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo (toliau – Reglamentas).

Reglamente numatoma, kad valstybėms narėms gali būti leidžiama nukrypti nuo fiskalinių tikslų, nustatytų pagal Europos Sąjungos stabilumo ir augimo pakto (toliau – SAP) fiskalinės drausmės taisykles, „dėl neįprasto įvykio, kurio atitinkama valstybė narė negali kontroliuoti ir kuris daro didelį poveikį valdžios sektoriaus finansinei būklei, arba esant dideliame euro zonos ar Sąjungos kaip visumos ekonominiame nuosmukiui, jei tai nekeltų pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu.“

Išskirtinės aplinkybės, 2020 metais paskelbtos dėl COVID-19 pandemijos plitimo grėsmės, galioja ir šiuo metu.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimas Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremalios situacijos paskelbimo“ nuo 2022 m. gegužės 1 d. nebegalioja – valstybės lygio ekstremalioji padėtis visoje šalyje dėl COVID-19 plitimo grėsmės atšaukta. Karantino režimas šalyje taip pat nebegalioja. Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo duomenimis, COVID-19 pandemijos padarinių

valdymo priemonių poveikis valdžios sektoriaus finansams 2022 metais gali siekti apie 300 mln. eurų (0,5 procento bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP)). Šios lėšos numatytos vakcinoms įsigyti ir vakcinacijos procesui užtikrinti. Tuo tarpu 2020 ir 2021 metais su COVID-19 susijusių pagalbos verslui, žmonėms, sveikatos apsaugos sistemai išlaidų priemonių neigiamas poveikis valdžios sektoriaus finansams atitinkamai sudarė 2,6 mlrd. eurų (5,4 proc. BVP) ir 1,3 mlrd. eurų (2,3 proc. BVP).

2022 metų vasario mėnesį Rusijos Federacijai pradėjus karinius veiksmus prieš Ukrainą, dėl to itin paaštrėjus geopolitinei situacijai Europoje, Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. XIV-929 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento sprendimo paskelbti nepaprastąją padėtį patvirtinimo“ Lietuvos Respublikos teritorijoje įvesta nepaprastoji padėtis, kuri Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. XIV-1244 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ pratęsta iki 2022 m. rugsėjo 15 d. 24 valandos 00 minučių. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2022 m. rugsėjo 7 d. nutarimu Nr. 895 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ siūlo Seimui nepaprastąją padėtį nustatyti iki 2022 m. gruodžio 16 d. 24 valandos 00 minučių visame pasienio ruože prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika, Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi ir pasienio kontrolės punktuose, esančiuose ne pasienio ruožo teritorijoje.

Rusijos Federacijos karinių veiksmų prieš Ukrainą nulemtos geopolitinės įtampos išaugimas Europoje nuo 2022 metų vasario darė reikšmingą įtaką saugumo, socialinei, ekonominei, įskaitant energetikos kainų spartų augimą, situacijai Lietuvoje ir visoje Europos Sąjungoje. Didelis neapibrėžtumumas dėl geopolitinės padėties Europoje trumpuoju, 2022 metų antrosios pusės – 2023 metų, laikotarpiu, tikėtina, toliau reikšis neigiamais padariniais Europos Sąjungos valstybių narių, tarp jų – Lietuvos – ekonomikoms, padidėjusia socialine įtampa visuomenėse. Šiomis aplinkybėmis gali prireikti papildomų tikslinių ir į pažeidžiamiausias visuomenės grupes nukreiptų priemonių, taip pat skirtų dėl karinių veiksmų iš šalies pasitraukusiems ir prieglobstį Lietuvoje radusiems Ukrainos žmonėms padėti ir Lietuvos krašto saugumui ir gynybos pajėgumams stiprinti. Šių priemonių poreikis ir ženklus neigiamas poveikis valdžios sektoriaus finansams, tikėtina, išliks 2023 metais.

Atkreiptinas dėmesys, kad Europos Sąjungos lygiu taikoma bendroji SAP išimtis – SAP lankstumo sąlyga, kuri 2020–2022 metais buvo taikoma dėl COVID-19 pandemijos kilus Europos Sąjungos, euro zonos ekonomikos krizei, valstybėms narėms patiriant ekonomikos nuosmukį ir dideles valdžios sektoriaus išlaidas. 2023 metais bendroji SAP išimtis Europos Sąjungoje bus taikoma dėl Rusijos Federacijos karinių veiksmų prieš Ukrainą nulemtu didelio geopolitinio neapibrėžtumo ir netiesioginio poveikio Europos Sąjungos (kaip visumos) ir atskirų valstybių narių

ekonomikoms, viešųjų finansų padėčiai. Galiojant SAP lankstumo sąlygai, valdžios sektoriaus struktūrinio balanso nukrypimas nuo vidutinio laikotarpio tikslo nelaikomas neatitinkančiu SAP nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių.

Europos Komisija, Europos fiskalinė valdyba (angl. *European Fiscal Board*), Tarptautinis valiutos fondas, Europos Centrinis Bankas pabrėžia, kad naudojimasis fiskalinės drausmės taisyklių lankstumu turi būti atsakingas – tik būtiniausioms laikinoms tikslinėms priemonėms įgyvendinti.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 2 dalimi bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutarimu Nr. 863 „Dėl įgaliojimų suteikimo Lietuvos Respublikos finansų ministerijai“, Finansų ministerija teikia šį pranešimą, kuriuo inicijuoja išskirtinių aplinkybių:

paskelbtų Lietuvos Respublikoje dėl COVID-19 pandemijos keliamo poveikio, atšaukimą Lietuvos Respublikoje;

nustatymą Lietuvos Respublikoje dėl geopolitinės situacijos ir jos galimo neigiamo poveikio valdžios sektoriaus finansams.

PRIDEDAMA. Ekonominės raidos scenarijus, 2 lapai.